

RECERCA ARTÍSTICA

TERRITORI(S), COMUNITAT(S) I PRÀCTIQUES ARTÍSTIQUES

Aquest 2022 tornem amb els laboratoris de creació comunitària TERRITORI(S), COMUNITAT(S) I PRÀCTIQUES ARTÍSTIQUES en col·laboració amb la xarxa de Fàbriques de Creació. El projecte té com a objectiu articular una recerca compartida entre l'Ateneu Popular 9 Barris a Roquetes, el Graner a La Marina, la Fabra i Coats al Poblenou i La Central del Circ al Besòs-Maresme.

Aquesta recerca es concreta en laboratoris de creació comunitària situats als territoris propers a cada equipament per establir canals d'afectació dels processos artístics cap a les comunitats, i de les comunitats cap als processos, generant espais relacionals interdependents i sostenibles.

En el cas de La Central del Circ ens hem proposat desplaçar l'eix d'investigació que s'havia articulat en la idea de *Territori*, cap al concepte de *Comunitat*. Després d'haver estat investigant en laboratoris anteriors ('*Art i part Besòs*', '*Biennal de Pensament*', '*Cos i Territori*' i '*Assentaments*') sobre quines nocions de territori emergeixen a partir de la recerca artística, el contacte amb entitats del territori i la investigació històrica, enguany ens centrarem en qüestions que tenen a veure en **com articular un sentit compartit de comunitat**.

Amb aquest objectiu hem iniciat un **Espai de Circ i Creació** amb adolescents del Besòs-Maresme i la Mina en col·laboració amb entitats socials i culturals d'ambdós barris. La iniciativa vol esdevenir un espai on experimentar un procés de creació amb els elements i les metodologies del circ a partir dels interessos i desitjos de les persones participants.

L'activitat, conduïda pels i les creadores Sergio González, Alba Ramió, Andrea Rodríguez i Gregorio Torchia, ja ha començat a l'Espai Cultural Font de la Mina amb un grup de noies i nois de l'Espai Jove La Mina i al Centre Cívic Besòs amb la col·laboració de CIM El Vaixell. Tanmateix, es participarà en espais de gestió comunitària per detectar aliances i possibilitar noves col·laboracions.

Comunitat(s)?

Parlar de creació comunitària sovint pressuposa una noció de comunitat, que, des de La Central del Circ, volem posar en suspens. En aquesta fase de la investigació partim de la idea de que no existeix una comunitat preexistent, sinó que és durant el procés de creació on emergeix una noció compartida del comú.

Ahora entenem que els processos de creació comunitària poden operar en dos eixos interrelacionats i amb mecàniques paral·leles:

La primera estaria vinculada a l'*acció cultural comunitària* i les seves formes de governabilitat en xarxa. I la segona, al procés creació comunitària, amb unes metodologies de creació col·lectiva i formes de governabilitat interna.

En el cas l'*acció cultural comunitària*, els laboratoris permeten aprofundir en el treball comunitari que es desenvolupa conjuntament amb altres agents del territori proper per promoure l'acció cultural al barri. Amb dos objectius claus, que són la participació cultural i l'accés a la diversitat artística, es proposen espais d'interrelació al voltant dels processos de creació. En el cas del laboratori actual, l'**Espai de Circ i Creació** sorgeix de la necessitat d'una entitat de La Mina per facilitar programació cultural als joves alhora que subvertir la segregació espacial i guetització que pateix el barri. A partir d'aquesta voluntat i per incorporar formes d'autogestió i treball en xarxa, s'ha creat un Grup Motor amb els/les artistes i la medidora de La Central del Circ, per dissenyar i coordinar les activitats. Alhora, aquest grup motor participa activament en els espais de treball i d'organització territorials (entitats col·laboradores, taules i comissions de barri) per incorporar les seves propostes en el flux de desitjos i necessitats expressades en aquests contextos.

Quant al *procés de creació comunitària*, l'objectiu està a fer emergir un sentit de comunitat creativa, que generi una narrativa col·lectiva amb uns llenguatges compartits. A partir de les metodologies i pràctiques del circ i altres arts, es promou l'autoconeixement i l'expressió per empatitzar amb les altres persones del grup i superar l'autoreferencialitat tot construint una subjectivitat col·lectiva. És habitual que a l'inici del procés de creació ens trobem amb un agregat de persones convidades a la participació, amb expectatives i motius individuals, però el repte seria generar un alt grau de compromís i solidaritat interna alhora que es construeix un sistema de símbols i valors compartits pel grup. Per tant, la creació comunitària no parteix d'una comunitat preexistent sinó que té com a finalitat possibilitar l'emergència d'una comunitat creativa que s'enuncia com a tal. Per això, no és una exterioritat la que denomina el grup, sinó que és el grup qui es presenta com a col·lectiu.

Per tot, el que es posaria en joc en aquest tipus de creacions seria el concepte mateix de la participació. En aquest tipus de pràctiques artístiques la intenció seria superar les individualitats i el lideratge únic per passar del concepte de participació al de col·lectivització. En aquest marc, les experteses individuals s'igualen i complementen per trencar les jerarquies entre els sabers amb la intenció de promoure una autoria múltiple i compartida.

En aquest punt és molt important el paper que juguen els/les artistes per, d'una banda, generar un marc segur i de potencialitat creativa i, de l'altra, un espai de governabilitat que promogui l'horitzontalitat i l'autogestió. Per a això, s'ha de tenir en compte els privilegis i ser conscients de les relacions de poder i la instrumentalització que es puguin donar durant el procés. Alhora, s'ha d'evitar l'essencialització i el paternalisme cap als grups i col·lectius que formen part de la creació. En la història de l'art podem trobar exemples sobre com ha aparegut aquesta dificultat. W. Benjamin ja parlava el 1934 en el seu "L'autor com a productor" de la col·lectivització dels mètodes de producció amb un altre anomenat proletariat,

mentre que als noranta Hal Foster teoritzava en el seu "L'artista com a etnògraf" sobre com els/les artistes s'interessaven pel fet social a través d'un altre cultural o ètnic i els perills de l'exotització i de l'apropiació cultural que comportava. És, per tant, un problema clàssic pel qual cal tenir cura i evitar així fagocitar els desitjos del col·lectiu en benefici del desig de l'artista. Potser una forma d'evitar aquestes relacions desiguals és aplicar el que Luis Camnitzer anomena *Socialisme de la creativitat*, que deslliura l'art de la producció d'objectes i el vincula a una forma d'actuar. D'aquesta forma es trenca el monopoli de l'autoria en mà de les/els professionals, per obrir-se a un socialisme de la creativitat on cada individu contribueix amb la seva pròpia activitat imaginativa. Amb aquesta pràctica també es trenca amb l'individualisme, ja que en la creativitat compartida la relació entre persones sosté quelcom més gran que un mateix.

Espai web del projecte:

<https://ajuntament.barcelona.cat/fabriquescreacio/ca/projectes/territoris-comunitats-i-pr%C3%A0ctiques-art%C3%ADstiques>